

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการบริการทางการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสุริยวรรณ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. ความหมายของการบริการ
2. การบริการด้านวิชาการ
3. การบริการด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อม
4. การบริการด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริการ

การดำเนินชีวิตของคนเราในชีวิตประจำวันล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริการอย่างใดอย่างหนึ่งแทบทั้งสิ้น เนื่องจากคนเราอยู่คนเดียวไม่ได้จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในสังคม ในการให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2538, หน้า 6) ให้ความหมายว่า การปฏิบัติรับใช้ การให้ความสะดวกต่าง ๆ เช่นการให้บริการ ใช้บริการเป็นต้นและตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Service” ในความหมายที่ว่า เป็นการกระทำที่เปี่ยมไปด้วยความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือ การดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและได้สรุปความหมายการบริการ ตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

Kotler ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมหรือการปฏิบัติการใด ๆ ที่กลุ่มบุคคลหนึ่งสามารถนำเสนอให้อีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ส่งผลของความเป็นเจ้าของสิ่งใด ทั้งนี้ การกระทำดังกล่าวอาจจะรวมหรือไม่รวมอยู่กับสินค้าที่ไม่มีตัวตนได้

ส่วน สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรม ผลประโยชน์หรือความพึงพอใจซึ่งนำเสนอเพื่อขายตรงหรือจัดขึ้นรวมกับการขายสินค้า เช่น การไปร้านทำผม ช่างทำผมจะดำเนินการตามความต้องการของลูกค้า ลูกค้าจ่ายเงินค่าบริการทำผม ดังกล่าว

ในทำนองเดียวกัน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรม ผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่สนองความต้องการแก่ลูกค้า เช่น โรงเรียน โรงภาพยนตร์ โรงพยาบาล โรงแรม ฯลฯ

ต่อมา Lehtinen ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมหนึ่งหรือชุดกิจกรรมหลายอย่างที่ เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรืออุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ สรุปได้ว่า การบริการ เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของ บุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นหรือผู้มารับการบริการและก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากผลของการกระทำนั้น เป็นการกระทำที่เกิดจากจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีในความสะดวก รวดเร็วให้เป็นธรรม และความเสมอภาคและในการให้บริการนั้น ๆ จะต้องตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ

การบริการด้านวิชาการ

ความหมายของการบริการด้านวิชาการ

การบริการด้านวิชาการ เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของ นักเรียนให้ก้าวหน้าให้ได้มากที่สุดและขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาการเรียนของ นักเรียนให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ดังนี้

อัมภา บุญช่วย (2537, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมทุกชนิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงพัฒนาการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพที่สุด เป็นการจัดกิจกรรมและ ประสพการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ตลอดจนการอบรมศีลธรรมจรรยาและความประพฤติของ นักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีมีความรู้ ความสามารถพอที่จะนำมาหาเลี้ยงชีพได้มีความสุข ความพอใจ ตามมาตรฐานและสภาพความเป็นอยู่และช่วยเหลือเผื่อแผ่เพื่อนบ้านและสังคมตามสมควร

สำหรับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2541, หน้า 159) ได้ให้ความหมายว่า บรรดา กิจกรรมทั้งหลายของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนงานหรือเตรียมงาน การดำเนินงาน ตามแผนและการติดตามประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของนักเรียนและครูใน โรงเรียน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนั้น อาจเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในหรือนอก

โรงเรียนก็ได้ นอกจากนั้น วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว อาจจะเป็นไป เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนภายในโรงเรียนหรือการดำเนินงานตามปกติที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนก็ได้

ต่อมา สุมิตร คุณานุกร (2518, หน้า 157) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดความรู้และการศึกษาของเด็ก

ขณะเดียวกัน รุ่ง พูลสวัสดิ์ (2527, หน้า 31) ได้ให้ความหมายว่า งานที่ผู้บริหารการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ได้มีความรู้ ความสามารถพอที่จะนำมาพัฒนาตนเองให้มีความรู้พื้นฐานที่จะนำพาตนเองให้มีความสุข ความพอใจ เป็นคนดีมีศีลธรรมและพฤติกรรมที่ดีในอนาคต

จากความหมายสรุปได้ว่า การบริการทางวิชาการ เป็นบริการใด ๆ ก็ตาม ที่จะทำให้สังคมได้รับประโยชน์จากบริการนั้น โดยประโยชน์ที่สังคมจะได้รับดังกล่าว จะนำไปสู่การปรับปรุงสภาพสังคมที่ดีขึ้น รวมทั้งจะต้องสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน และการให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการ

ความสำคัญของการบริการทางวิชาการ

โดยทั่วไป ภารกิจในสถานศึกษาแบ่งได้เป็น 6 งาน ในบางสถานศึกษาจะแยกย่อยมากหรือน้อยกว่านี้ ก็ขึ้นอยู่กับปริมาณของนักเรียนของโรงเรียนนั้น ๆ แต่ไม่มีสถานศึกษาใดไม่ได้จัดให้มีงานด้านวิชาการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2541, หน้า 159-160) กล่าวว่า เป็นตัวกำหนดหรือตัวที่ทำการจัดงานของโรงเรียนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของงาน โรงเรียนและสำคัญที่สุดคือ เมื่อไม่มีงานวิชาการแล้วจะไม่มีการเรียนการสอน เมื่อไม่มีการเรียนการสอนแล้วก็ หมายถึงว่าไม่มีโรงเรียนนั่นเอง

ต่อมา รุ่ง พูลสวัสดิ์ (2527, หน้า 32) กล่าวว่า เป็นหัวใจสำคัญของงานโรงเรียน ส่วนงานอื่น ๆ เป็นเพียงส่วนประกอบที่จะเป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ฉะนั้น โรงเรียนจะดีมีชื่อเสียงอย่างไรขึ้นอยู่กับงานวิชาการ โรงเรียน

จากความสำคัญ สรุปได้ว่า เป็นภารกิจหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียน การสอน ทั้งนี้ เพราะประสิทธิภาพที่ได้รับจากการบริการทางวิชาการจะเป็นส่วนที่ช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนภายในโรงเรียนนั้น ๆ

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย มีหลักการมุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยแต่ละคนมีความพร้อมครบทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวัย ความสามารถ ความสนใจ โดยเน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังนี้

เยาพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 22) กล่าวว่า เป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อความเหมาะสมกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก ดังนี้

1. หลักสูตรควรเน้นสภาพชีวิตจริง กิจกรรมที่จัดควรเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา และแสดงความรู้สึกลึกซึ้งของตนอย่างอิสระ โดยครูสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อให้มีร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพจิตที่ดี
2. หลักสูตรควรเน้นการปรับตัวของเด็ก เปิดโอกาสที่จะปรับตัวให้เด็กเรียนและทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการแลกเปลี่ยนสิ่งของทั้งของเล่น ของใช้ ฝึกการอดทนรอคอยและการทำสิ่งต่าง ๆ คนเดียวและเป็นกลุ่ม
3. การจัดประสบการณ์ควรเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกายให้มากที่สุด โดยให้เด็กมีโอกาสใช้กล้ามเนื้อใหญ่และเล็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย โดยครูจัดเตรียมกิจกรรม ของเล่นและสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่างไว้ให้เด็กมีโอกาสเลือก
4. หลักสูตรควรเน้นการพัฒนาสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะเน้นการพัฒนาทางสติปัญญาและการแก้ปัญหา
5. การจัดประสบการณ์ควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความรู้สึกลึกซึ้ง ความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้วิธีหลาย ๆ อย่างมากกว่าที่จะให้เด็กทำตามครูหรืออ่านเขียนอย่างเดียว
6. โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยที่ดี ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เกิดความรู้สึกและภาพลักษณ์ที่ดีงามต่อตนเองและผู้อื่น
7. โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดคุย ร้องเพลง เล่นอย่างอิสระและมีการพักผ่อนอย่างเพียงพอ
8. ตารางเวลาที่ใช้ในแต่ละวันควรยืดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก
9. ครูผู้สอนในชั้นเด็กปฐมวัยควรมีความรู้เกี่ยวกับมานุษยวิทยา สังคมวิทยา พัฒนาการของเด็กและจิตวิทยา
10. การให้การศึกษาแก่พ่อแม่ควรเป็นโครงการหนึ่งและเป็นแนวโน้มใหม่ที่ควรรวมอยู่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และควรมุ่งเน้นเด็กใน 3 ประการ ดังนี้

10.1 ความเสมอภาคทางโอกาส เด็กทุกคนไม่ว่าจะเกิดมาจากที่ใด สังคมใดจะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การที่เด็กจะได้รับการพัฒนาในระดับปฐมวัย เพื่อให้เจริญเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ โดยเฉพาะเด็กในชนบท ในถิ่นสลัม หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากไร้ ควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาตามแนวทางเช่นเดียวกับเด็กในเมืองได้รับ

10.2 การพัฒนาศักยภาพของเด็ก มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพหรือความสามารถอยู่ในตัวซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด ศักยภาพต่าง ๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้และจะสามารถนำออกมาใช้ เมื่อได้รับการกระตุ้นทั้งจากสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจภายในตนเอง การศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้จะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมา และพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์

10.3 ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างตามคุณสมบัติประจำตัวและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การจัดการศึกษาต้องตระหนักถึงหลักความจริงนี้ การตระหนักถึงธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นพื้นฐานในการวางแนวทางพัฒนาเด็กตามลักษณะเฉพาะของเขา และเป็นการพยายามเข้าถึงตัวเด็กแต่ละคนด้วย

นอกจากนี้ นกเนตร ธรรมบรร (2546, หน้า 88) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสามารถทำได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาแน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สรุปได้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้มีความพร้อมครบทุกด้าน ตามวัย และตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีครอบครัวและชุมชน มีส่วนในการจัดการศึกษาร่วมด้วย ซึ่งลักษณะการจัดการศึกษาจึงมีทั้งการจัดในรูปแบบของระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับอนุบาลนี้ มีความแตกต่างจากระดับประถมศึกษา ตรงที่การจัดการศึกษาอนุบาลมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา นอกจากนี้ยังเป็นการปูพื้นฐานความสามารถที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา ไม่ใช่ให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้คำนวณได้ ดังเช่นระดับประถมศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายต่าง ๆ ไว้ดังนี้

เยาพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 117) ได้สรุปความหมายของ การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

Ragan และ Shepherd ได้ให้ความหมายว่า ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน คือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยและการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา ผลของการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหาตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

ส่วน Good กล่าวว่า เป็นกระบวนการในการได้รับความรู้หรือการเกิดทักษะโดยการกระทำหรือการเห็นสิ่งต่าง ๆ หรือกระบวนการของจิตสำนึกในการรับรู้ถึงความรู้ ทักษะและทัศนคติ โดยมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

ต่อมา Bloom กล่าวว่า การจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายใต้ภาวะที่เหมาะสมจะช่วยให้ความแตกต่างระหว่างบุคคลหมดไป ทฤษฎีการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ ลักษณะของผู้เรียน การสอนและผลของการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม คือ

1. ควรคำนึงถึงความรู้ดั้งเดิมที่เป็นพื้นฐานในการให้ความรู้ใหม่
2. ควรมีการกระตุ้นและการจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน โดยวิธีการหรือสิ่งเร้า

ที่เหมาะสม

3. ต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้นไม่ควรจะคำนึงถึงเนื้อหาของแต่ละวิชาเป็นหลักเพียงอย่างเดียวและไม่ควรแยกสอนเป็นวิชา ๆ ควรจัดให้แต่ละเล้ากันไป เมื่อต้องการเน้นสิ่งใดก็จะได้แทรกเสริมสิ่งอื่นไปด้วย ในที่นี้ การแยกเป็นรายวิชาช่วยให้เห็นลักษณะเนื้อหาแต่ละวิชา วัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมเป็นแนวทางกว้าง ๆ ไว้ก่อน ส่วนการปรับใช้นั้นย่อมต้องพิจารณาความเหมาะสม ความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นหลักสำคัญด้วย

การบริการด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อม

ความหมายและความสำคัญของการบริการด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อม การจัดสภาพแวดล้อมของสถานพัฒนาเด็ก มีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม จะมีส่วนในการเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ ดังนี้

สำหรับ พัทยาภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 109-121) กล่าวว่า ได้แบ่งงานจัดบริการ อาคารสถานที่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมในอาคารเรียน และการจัดสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน โดยมีรายละเอียดในการจัดการ ดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมในอาคารเรียน

อาคารเรียนและอาคารประกอบในระดับปฐมวัย ไม่จำเป็นต้องสร้างสูงชันไปมากชั้น เพราะการกำกับดูแลการใช้งาน อาจเป็นไปได้โดยไม่ทั่วถึง รวมถึงการให้การดูแลเด็กของครูด้วย ควรสร้างเป็นอาคารชั้นเดียว โดยมีห้องน้ำอยู่ใกล้ๆกับห้องเรียน การบริหารอาคารเรียนมีลักษณะ ดังนี้

1.1 เนื้อที่ว่างในอาคาร

อาคารเรียนปฐมวัย ต้องออกแบบโดยคำนึงถึงระดับพัฒนาการเด็ก ความต้องการ และธรรมชาติเฉพาะวัย ควรจัดให้มีเนื้อที่ใช้งานภายในห้องเรียนขนาดเล็ก 5x7 เมตร และ ขนาดใหญ่ 7x9 เมตร ลักษณะห้องเรียนเป็นห้องโล่ง ไม่มีเสาอยู่กลางห้อง เพราะจะต้องใช้บริเวณ กลางห้องสำหรับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ ควรจัดศูนย์การเรียนรู้ไว้บริเวณผนังรอบ ๆ ห้อง หรือจัดไว้ ตามมุมทั้ง 4 มุมของห้อง ห้องเรียนควรจัดตกแต่งด้วยภาพที่สวยงามมีความหมายต่อเด็ก เช่น บันไดเลข สีประจำวัน ภูเขาของห้อง ป้ายบอกวัน เดือน ปี บอร์ดประสบการณ์ตามสาระเนื้อหา การเรียน หรือบอร์ดผลงานเด็ก เป็นต้น ห้องเรียนควรเปิดประตูระบายด้านหน้าอย่างน้อย 2 ช่อง และเปิดประตูระบายด้านหลังอีกอย่างน้อย 1 ช่อง อาคารเรียนจะเย็นสบายคือ อาคารที่หันหน้า ไปทางทิศเหนือหรือใต้ เพราะเป็นทางผ่านของลม

1.2 ระบบเสียง

ห้องเรียนควรมีระบบป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอก และเสียงดังอีกทีภายใน ห้องเรียน ควรปลูกต้นไม้ไว้หน้าหรือหลังห้องเรียน เพื่อลดเสียงรบกวนจากภายนอก ควรปูพื้นด้วย พรม หรือเสื่อน้ำมัน เพื่อลดเสียงดังกึกก้องจากการทำกิจกรรม เช่น เล่นแท่งไม้บล็อก เล่นเครื่องดนตรี เป็นต้น

1.3 พนักห้อง

พนักห้องเรียนควรบุด้วยกระดานชนวนอ่อน เพื่อช่วยเหลื่อและลดเสียงสะท้อนกึกก้องภายในห้อง กระดานชนวนอ่อนยังสามารถใช้เป็นบอร์ดติดโปสเตอร์ตกแต่งห้อง หรือเป็นบอร์ดผลงานเด็กได้อีกด้วย กระดานขาวหรือกระดานเขียวควรติดไว้ด้านหน้าชั้นเรียน ในระดับที่สายตาเด็กจะมองเห็นได้ชัดเจน โดยให้ขอบล่างของกระดานอยู่ห่างจากพื้นประมาณ 60 เซนติเมตร การใช้สีภายในห้องควรเป็นสีอ่อนเย็นตา มองดูสงบเย็นและอ่อนหวาน จะช่วยให้แสงสว่างในห้องเพียงพอแก่การใช้งาน เพราะพนักสีอ่อนเย็น สะท้อนแสงทำให้ห้องสว่างจ้า ลดการใช้ แสงไฟในเวลากลางวัน ทำให้ประหยัดพลังงานอีกทางหนึ่ง ควรตรวจสอบดูว่า การเลือกทำเลที่จะจัดเป็นห้องเรียนนั้น ได้พิจารณาให้แสงสว่างเข้ามาด้านซ้ายมือของเด็กเสมอ

1.4 พื้นห้อง

พื้นห้องควรปูด้วยไม้กระดาน ไม้เนื้ออ่อน หรือไม้ลั่นรอบตัว จะให้ความรู้สึกนุ่มนวลกว่าพื้นซีเมนต์ หากเป็นพื้นซีเมนต์ควรปูทับด้วยเสื่อน้ำมันเพื่อลดอุณหภูมิเย็นจัดในฤดูหนาว ที่เด็กจะต้องสัมผัสด้วยผิวหนัง โดยตรงขณะนั่ง ยืน หรือนอนพักผ่อนในตอนบ่าย

1.5 หน้าต่างและประตู

หน้าต่างควรอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมแก่การรับลมและรับแสงสว่าง ควรมีซี่ลูกกรงติดเพื่อป้องกันมิให้เด็กปีนป่าย ข้ามออกไปด้านนอกตัวอาคารได้ ประตูควรติดลูกบิดในระดับสูงกว่ามือเด็กจะเอื้อมไปเปิดเองได้ ควรเป็นประตูไม้หรือครึ่งไม้ครึ่งกระจก เพื่อให้เด็กรู้สึกโปร่งโล่ง ไม่อึดอัด

1.6 ห้องประกอบในอาคารเรียน

ห้องประกอบควรจัดไว้ในอาคารเรียนให้เด็กเดินไปมาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนได้อย่างสะดวก การใช้ห้องประกอบต้องให้ยึดหยุ่นคุ้มค่า มีห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ของครูทุกชั้นเรียน โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับพื้นที่ใช้งานของเด็ก ควรมีบริเวณเก็บพูกนอนเด็ก จัดไว้เป็นส่วนหนึ่งภายในห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม ควรเลือกสถานที่ที่มีขนาดเล็กเหมาะกับสรีระร่างกายของเด็ก ควรให้มีก๊อกน้ำสำหรับล้างมือ และมีถังน้ำดื่มวางไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม

1.7 การตกแต่งสถานที่

การติดบอร์ดควรติดไว้กับผนังรอบ ๆ ห้องเรียน และหน้าห้องเรียนด้วย มีจุดมุ่งหมาย ในการติดบอร์ดต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้ปกครอง ให้ความรู้ แจ้งข่าวด่วน ข่าวสำคัญ บอกตารางกิจกรรมของโรงเรียน ใช้ติดภาพโปสเตอร์ขยายความเข้าใจต่อจากสาระการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้น หรือติดผลงานเด็ก ที่แขวนกระป๋องหรือล๊อคเกอร์ เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก ควรจัดตั้งไว้บริเวณใกล้ประตูห้องด้านหน้าหรือด้านหลังก็ได้ แต่ต้องไม่วางไว้กะกะ รกตา

1.8 การจัดอุปกรณ์การเรียนรู้ในอาคาร

อุปกรณ์การเรียนรู้และใช้งานภายในอาคาร จำแนกออกได้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

1.8.1 อุปกรณ์ใช้งานในห้องเรียน ได้แก่ ชั้นวางของเล่นของใช้ขนาดความสูงไม่เกิน 90 เซนติเมตร ลึกไม่เกิน 30 เซนติเมตร เพื่อให้อยู่ในระดับสายตาของเด็กที่จะมองเห็นและเอื้อมหยิบจับของได้โดยสะดวก

1.8.2 เก้าอี้ขนาดเล็ก มีพนักพิง ทำจากวัสดุประเภทไม้หรือพลาสติกก็ได้ แต่ต้องมีน้ำหนักเบา เด็กยกย้ายเองได้ มีความทนทานแข็งแรงไม่หักหรือฉีกขาดง่าย มีหลายขนาดความสูงระหว่าง 20-25 เซนติเมตร เพื่อให้เหมาะสมกับขนาดความสูงของเด็กที่จะเลือกนั่งอย่างเหมาะสม

1.8.3 โต๊ะ ต้องมีความคงทน แข็งแรง สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย ไม่หนักจนเกินไป ความสูง 50-55 เซนติเมตร กว้าง 60 เซนติเมตร ยาว 1.20 เซนติเมตร หน้าโต๊ะปูด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดได้โดยง่าย

1.8.4 อุปกรณ์การจัดเขียน ได้แก่ ดินสอ สีหลายชนิด เช่น สีเมจิก สีไม้ สีเทียน สีชอล์ก

1.8.5 เครื่องนอน ประกอบด้วยผ้าปูนอน และหมอนหนุนเข้าชุดกัน อาจเป็นชนิดแผ่นทำด้วยฟองน้ำเนื้อแน่น หุ้มด้วยพลาสติกอย่างดี หรือเป็นผืนผ้ายัดไส้ในด้วยใยสังเคราะห์ หรือฝ้ายก็ได้

1.8.6 อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมเสรีศูนย์เรียนรู้ เช่น ชุดแต่งตัว ชุดหม้อ ข้าวหม้อแกง ชุดเครื่องมือแพทย์ อุปกรณ์และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ แท่งไม้บล็อก ตัวต่อ เลโก้ หุ่นยนต์ ยวดยานต่างๆ เครื่องดนตรี เฟอร์นิเจอร์ชุดเล็กใช้เล่นบทบาทสมมุติ

1.8.7 อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ อุปกรณ์ศิลปะ สีชนิดต่าง ๆ กระดาษ พู่กัน กระดาษขาหยัง อุปกรณ์ งานประดิษฐ์สร้างสรรค์ ลูกปัดลูกร้อย อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหวและจังหวะสร้างสรรค์ต่าง ๆ

1.8.8 สื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ วิทยุดี วิทยุดี คอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์ต่างๆ

1.9 การจัดศูนย์เรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ คือ แหล่งเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเสรีของเด็ก การจัดศูนย์การเรียนรู้ จัดได้มากศูนย์ แต่ต้องจัดศูนย์หลัก 4 ศูนย์ ให้ครบก่อนดังนี้

ศูนย์หลัก

1. ศูนย์บ้าน ประกอบด้วยมุมห้องนอน มุมห้องนั่งเล่น มุมห้องรับแขก มุมร้านค้า มุมหมอ ฯลฯ ควรจัดไว้ในมุมใดมุมหนึ่งของห้องโดยเปิดพื้นที่ให้กว้างขวาง ใช้ผ้าฉากระบายสี ขนาดเล็กแบ่งกันเป็นส่วน
2. ศูนย์ดนตรี ประกอบด้วยมุมนักร้อง มุมทางเครื่อง มุมนักดนตรี ควรทำเวทียกพื้นขึ้นโดยมีความสูง 10 เซนติเมตร ปูทับด้วยพรมเพื่อใช้เป็นบริเวณจัดแสดงของเด็ก ควรจัดให้ห่างจากศูนย์ภาษาซึ่งต้องการความสงบ
3. ศูนย์ภาษา ประกอบด้วยมุมฟัง มุมอ่าน มุมขีดเขียน และมุมละคร ควรจัดวางเครื่องเล่นเทป พร้อมดรัมเพลและหูฟัง เครื่องขยายเสียงพร้อมไมโครโฟนชุดเล็ก และชุดสวมในการแสดงไว้ให้เด็กในบริเวณนี้
4. ศูนย์บล็อก ประกอบด้วยมุมแท่งไม้ มุมตัวต่อ มุมหุ่นยนต์ มุมขุดยาน ควรจัดวางอุปกรณ์ประกอบไว้บนชั้นวางของ ปูรองพื้นด้วยพรมหรือเสื่อน้ำมันป้องกันเสียงกระทบพื้น ควรจัดให้ห่างจากศูนย์ภาษาเพราะมีเสียงรบกวนกัน

ศูนย์ประกอบเพิ่มเติม

1. ศูนย์วิทยาศาสตร์ประกอบด้วยมุมช่าง มุมดวง มุมวัด มุมสะสมวัสดุจากธรรมชาติ มุมทดลองพร้อมอุปกรณ์ ควรจัดวางบนชั้นและมีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งเล่นหรือทดลองตามความสนใจ
2. ศูนย์เล่นน้ำ เล่นทราย ประกอบด้วยภาชนะใส่น้ำ ใสทราย อุปกรณ์เล่นน้ำ เล่นทราย เสื่อคลุมกันเปียก อาจจัดเป็นกระบะทรายหรืออ่างน้ำ โดยวางไว้บริเวณหน้าห้องก็ได้
3. ศูนย์ศิลปะ ประกอบด้วยอุปกรณ์วัสดุสำหรับเล่นกับสี และทำงานประดิษฐ์ต่าง ๆ จัดวางอุปกรณ์บนล้อเข็นเคลื่อนที่ได้ เพื่อเข็นไปไว้ใกล้บริเวณโต๊ะกิจกรรมให้เด็กได้ใช้ในการสร้างชิ้นงานทางศิลปะ
4. ศูนย์เครื่องเล่นสัมผัส ประกอบด้วย เครื่องเล่นสัมผัส(Manipulative Toys) และเครื่องเล่นทางการศึกษา (Educational Toys) เกมการศึกษา (Didactic Games) จัดวางบนชั้นแบบเปิด และหีบมานั่งเล่นกับพื้นหรือบนโต๊ะได้ อาจไม่จัดไว้ถาวรแต่ใช้การตั้งวางโต๊ะเป็นการกำหนดพื้นที่และเวลาในการเปิดบริการแทน

2. การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนของสถานศึกษาปฐมวัยประกอบไปด้วย บริเวณสนามเล่น เสาธง สวนหย่อม แปลงเกษตร บริเวณลานเครื่องเล่น ทางเดิน ห้องเก็บของกลางแจ้ง ก้อนน้ำ และรั้ว การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนมีหลักเกณฑ์การจัด ดังนี้

2.1 บริเวณสนามเล่น

บริเวณสนามเล่นเป็นเครื่องบ่งบอกถึงโอกาสที่เด็กจะได้รับการพัฒนาด้านร่างกายที่จะทำให้สุขภาพแข็งแรง กล้ามเนื้อร่างกายได้ทำงานประสานสัมพันธ์กันอย่างเพียงพอ เมื่อได้เข้ามาใช้บริการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้นๆ สนามเล่นจึงมักหยิบขึ้นมาเป็นเหตุผลอันดับต้น ๆ ในการตัดสินใจเลือกสถานพัฒนาเด็กให้แก่เด็กของผู้ปกครอง สนามเล่นควรมีขนาดพื้นที่ 75-100 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน ควรจัดแบ่งสนามเล่นออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ สนามหญ้า ลานดิน ที่ปรับพื้นผิวให้เรียบ นุ่ม ไม่แข็งขรุขระ ลานทราย โดยจัดส่วนตามความเหมาะสม ควรปลูกต้นไม้ไว้ตามแนวรั้วหรือบริเวณหน้าอาคารเรียน เพื่ออาศัยร่มเงาในการจัดลานเด็กเล่น หรือจัดวางเครื่องเล่นไว้ร่มไม้ บริเวณสนามเล่นสามารถจัดแบ่งออกเป็นส่วนย่อยได้อีก เช่น สวนหย่อม น้ำพุ แปลงเกษตร สนามหญ้า ลานเครื่องเล่น และทางเดินไปยังจุดต่าง ๆ

2.2 เสาธง

เสาธงควรจัดตั้งไว้หน้าอาคารเรียน โดยยกระดับพื้นไปเป็นลานกว้างพอที่เด็ก 2 คน จะยืนชักธงขึ้นเสาด้วยกันได้ บริเวณที่เป็นเสาดึงทำฐานยึด ในระดับสูงกว่าพื้นที่เด็กยืนอีกหนึ่งชั้น ควรติดตั้งโดยใช้เสาจากท่อน้ำ 2 ท่อน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันหนึ่งขนาด สวมซ้อนกันไว้ บริเวณกลางเสาล็อกไว้ด้วยน๊อตให้แน่นหนา ควรประกอบเสาให้เสร็จก่อนยกขึ้น ติดตั้งกับฐานรองรับด้านล่างอีกจุดหนึ่ง ลานหน้าเสาธงต้องไม่เป็นที่ลุ่มมีน้ำขัง เพราะเด็กจำนวนมาก ต้องอาศัยยืนเคารพธงชาติทุกวัน จึงต้องดูแลบริเวณนี้ให้ใช้งานได้ดีอยู่เสมอ

2.3 สวนหย่อม

สวนหย่อม คือ ส่วนที่จะช่วยให้สนามเล่นสดใส มีชีวิตชีวา สวนหย่อมสามารถจัดไว้กระจายตามจุดต่างๆ ขนาบกับเสาธงหรือขนาบกับรั้วหรือรอบบริเวณน้ำพุ ควรปลูกไม้ใบไม้พุ่มที่ กอไม้สูงใหญ่จนเกินไปนัก เพราะเด็กตัวเล็ก ควรตัดแต่งให้มีขนาดความสูงไม่เกิน 80 เซนติเมตร โดยจัดปลูกแยกไว้เป็นแต่ละชนิด หากจะปลูกรวมกันควรเลือกประเภทที่มีรูปร่างลักษณะที่กลมกลืน ไม่ขัดแย้งกัน ไม้ดอกไม้ประดับต้องเป็นชนิดที่ไม่มีหนามหรือยางที่อาจทำให้เด็กได้รับอันตรายได้ ควรดูแลไม่ให้มีตัวบึ้งหรือแมลงที่กัดต่อยหรือทำให้เด็กแพ้

2.4 แปลงเกษตร

แปลงเกษตร แปลงทดลองปลูกพืชผักสวนครัวหรือพืชสมุนไพร อาจจัดไว้ในพื้นที่เล็กๆ ด้านหลังอาคารเรียน บริเวณที่มีดินสำหรับขึ้นแปลง และมีแหล่งน้ำที่จะรดต้นไม้ หากไม่มีพื้นดินอาจใช้วิธีการปลูกต้นไม้แบบไฟเบอร์ได้

2.5 บริเวณลานเครื่องเล่น

ควรจัดวางเครื่องเล่นโดยให้ขนานไปกับแนวรั้วหรืออาคารเรียน ที่มีร่มเงา บดบังแสงแดดจ้าให้ ไม่ควรวางเครื่องเล่นกีดขวางปิดกั้นเส้นทางที่จะเดินสัญจรไปมาในสนาม เครื่องเล่นที่ควรจัดไว้ในลานเครื่องเล่นในสนาม มีดังนี้

2.5.1 โครงไต่ (Jungle Gym) คือ โครงปีนป่าย อาจทำด้วยท่อเหล็กหรือท่อนไม้ ก็ได้ โครงไต่มีหลายขนาด สำหรับเด็กเล็ก ๆ ขนาดความกว้างของแต่ละช่วง ควรกว้างประมาณ 18"x18" เด็กเล็ก ๆ จึงจะสามารถเอื้อมช่วงแขนและขาออกไปห้อยโหนปีนป่ายได้พอเหมาะ

2.5.2 ชิงช้า (Chair Swing) ชิงช้าสำหรับเด็กชนิดสำเร็จรูปมี 2 แบบ คือ แบบคล้ายเก้าอี้ที่มีที่วางแขนและพนักพิง อีกชนิดหนึ่งคือชิงช้าแบบแผ่นกระดาน

2.5.3 บันไดเลื่อน (Slides) บันไดเลื่อนมักทำด้วยโลหะหรือไม้ขัดเกลี้ยงไม่มีเสี้ยน ความสูงของบันไดเลื่อนส่วนที่สูงที่สุด ควรจะสูงกว่าพื้นดินประมาณ 5-6 ฟุต

2.5.4 ม้าหมุน (Merry-go-round) ม้าหมุนมีหลายแบบ อาจเป็นม้าหมุนแบบ ม้านั่งมีที่ให้เกาะ หมุนได้โดยผู้ใหญ่เป็นผู้หมุนให้ หรือเป็นแบบแป้นหมุน เด็กๆจะยืนอยู่บนแป้น ที่มีราวกันไว้ กันไม่ให้ตก คล้ายเป็นม้าหมุนไฟฟ้าในงานออกร้าน แต่ต้องอาศัยผู้ใหญ่มองดูให้ อีกทีหนึ่ง ม้าหมุนไม่ค่อยมีประโยชน์มากนัก นอกจากช่วยฝึกการทรงตัว การเลือกซื้อไม่ควรเลือก ชนิดที่ม้านั่งสูงเกินไป คานเชื่อมระหว่างม้าแต่ละตัวไม่ควรกว้างเกินไป เด็กอาจรู้สึกไม่ปลอดภัย มากนักหรือพลัดตกลงมาได้ง่าย

2.5.5 บันไดอุโมงค์ (Tunnel and Steps) บันไดอุโมงค์นี้มักจะทำบันไดด้วย โครงเหล็กอุโมงค์ถึงขางมะตอย ข้อสำคัญคือถึงอุโมงค์จะต้องอยู่ไม่สูงจากพื้นเกินไปนัก และมีที่ พักก่อนเลื่อนไถลตัวลงมาหลังการมุดลอดปากถึงอีกด้านหนึ่ง เด็กต้องการบริเวณสำหรับกลับท่า จากกลานหรือนั่งเหยียดขา ก่อนขึ้นไถล

2.5.6 กระดานหก (See Saw) กระดานหกอาจทำด้วยไม้หรือโลหะก็ได้ แต่ควรมีที่เกาะเป็นมือจับยกสูงในระดับที่เด็กจะเกาะได้โดยไม่เสียการทรงตัว การติดตั้งต้อง แน่นหนาแข็งแรงเพื่อเด็กจะได้ปลอดภัยเวลาเล่น เด็กเล็ก ๆ ยังไม่กล้าที่จะเล่นกระดานหก เพราะยังควบคุมการใช้เท้าขึ้นพื้นอย่างปลอดภัย และยังควบคุมสมดุลไม่เป็น กระดานหกที่ดี จะต้องไม่สูงชันเกินไป ขณะที่ยังไม่มีเด็กขึ้นนั่งเล่น เพราะเด็กอาจเอื้อมมือขึ้นไปสัมผัสไม้ถึง และให้ความรู้สึกลำบากกว่าจะนำเล่น

2.5.7 ม้าโยก (Rocking Horse) เรือโยก (Rocking Boat) ม้าโยกและเรือโยก เหมาะกับเด็กเล็กๆ เพราะมีที่ให้นั่งและเกาะขณะเล่น ช่วยให้รู้สึกมั่นคง ปลอดภัยพอควร ม้าโยกควรพิจารณาประเภทที่ขาตั้งของม้ากว้างสอดคล้องกับความกว้างของไม้รองโยก เพื่อที่จะ

ได้รองรับแรงโยกได้โดยไม่พลิกคว่ำ ส่วนเรือโยกควรดูส่วนโค้งด้านใต้ของเรือนั้นได้สัดส่วน แม้เด็กนั่งโยกแรง ๆ ก็ยังสามารถยึดติดกับพื้น โยกกลับไปมาได้สม่ำเสมอไม่พลิกคว่ำ

2.5.8 เครื่องเล่นลากจูง (Wheel Toys) เช่น รถลากขนาดเล็ก สามล้อ รถลากจูง ถ้าเป็นสามล้อเล็กขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของล้อ ควรจะประมาณ 12-18 นิ้ว เพื่อจะได้ไม่ล้มลงมาง่าย และล้อหน้าของรถสามล้อ ต้องยื่นส่งไปข้างหน้าเลย จากเสาที่เชื่อมต่อไปยังมือจับ 2 ข้างพอสมควร เพื่อไม่ให้เสียการทรงตัวขณะขับขี่ยาน

นอกจากเครื่องเล่นสนามแล้วผู้บริหารจะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัย แก่เด็กเพิ่มเติมอีก 2 ประการ ดังนี้

2.5.9 ก้อนน้ำและน้ำดื่ม ก้อนน้ำจำเป็นมากในสนามเล่น เพราะเด็กอาจเปรอะเปื้อน และต้องการล้างโดยทันทีหรือกระหายน้ำ ขณะเล่นเป็นเวลานาน 40-50 นาที จะสามารถใช้บริการได้อย่างรวดเร็วภายในบริเวณสนามเล่น

2.5.10 รั้ว รั้วสนามเล่นคือรั้วชั้นในของโรงเรียนอีกทีหนึ่ง เป็นรั้วโปร่งตา ความสูงไม่เกิน 80 เซนติเมตร มีประตูเปิดเข้าไปสู่สนามหลายจุดตามความเหมาะสม เป็นการแบ่งเขตการใช้งาน และปกป้องเด็กจากขวยยาน สัตว์จรจัด หรือคนที่อาจเข้ามาทำร้ายเด็กได้

ต่อมา นกนธร ธรรมบวร (2546, หน้า 163) ได้สรุปความหมายของการจัดสิ่งแวดล้อมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

Allen ได้ให้ความหมายว่า สภาพภายในชั้นเรียน อาทิ มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมุมศิลปะ มุมบทบาทสมมุติ มุมช่างไม้ มุมภาษา มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมดนตรี มุมคอมพิวเตอร์ รวมตลอดถึงมุมน้ำและทราย เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงสภาพภายนอกชั้นเรียนอีกด้วย

นอกจากนี้ Prescott กล่าวว่า ในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. ความนุ่มนวล – ความแข็ง (Softness - Hardness) ความนุ่มนวลในสภาพแวดล้อม จัดได้โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความนุ่มหรือยืดหยุ่นต่อการสัมผัส เช่น การเล่นแป้งโดว์ การวาดภาพด้วยนิ้วมือโดยใช้แป้งเปียก (Finger Paints) หมอน เบาะ น้ำ ทราย ดินเหนียว เป็นต้น การจัดวัสดุที่มีความแข็งในสภาพแวดล้อมก็เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ เช่น เครื่องเล่นสนาม วัสดุที่ทำด้วยไม้ เป็นต้น

2. การเปิด – การปิด (Open – Closed) การเปิดในที่นี้หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งสามารถใช้ได้หลากหลายวิธีและไม่มีวิธีที่ “ถูกหรือผิด” ในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น เช่น ทราย บล็อกและอุปกรณ์ทางศิลปะ เป็นต้น รูปแบบของการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนสามารถอยู่ในรูปแบบเปิดได้ทั้งนี้ โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเลือกทำหรือเล่นในกิจกรรม

ที่ตนสนใจ ส่วนการปิด ในที่นี้หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ที่มีการเล่นหรือการใช้เพียงวิธีการเดียวและมักมีคำตอบที่ถูกต้อง เช่น การเล่นเกมตัดต่อ อุปกรณ์การเล่นของมอนเตสซอรี เป็นต้น ถึงแม้ว่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีประโยชน์ในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในเด็ก แต่ในบางครั้งเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายหรือคับข้องใจถ้าเด็กยังไม่มีความสามารถพอที่จะทำได้ หลักสูตรการเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้นำในการทำงานกลุ่มและกิจกรรมที่เด็กทำตามลำพัง โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของกิจกรรมปิด

3. ความง่าย – ความซับซ้อน (Simple - Complex) ในการเล่นของเด็ก พบว่า การเล่นบางอย่างสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากกว่าการเล่นอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้ว การเล่นที่มีความง่ายหรือไม่ซับซ้อนจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้น้อยกว่าการเล่นที่มีความซับซ้อน การที่มีความซับซ้อนมักประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์สองชิ้นขึ้นไปมาประกอบกัน เช่น การเพิ่มอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าไปในการเล่นเป็งโดว์ เช่น ไม้ปั่นแป้ง แม่พิมพ์ กรรไกร เป็นต้น

4. การรวม – การแยก (Intrusion - Seclusion) สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนจะประกอบไปด้วย มิติของการรวมและแยก กล่าวคือ ทุกห้องเรียนจะมีพื้นที่ซึ่งใช้ร่วมกันในระหว่างเด็กทุกคน อย่างไรก็ตาม การมีพื้นที่ซึ่งเด็กสามารถทำงานได้ตามลำพังหรือแยกจากกลุ่มเพื่อนก็ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นมาก ด้วยเหตุนี้ ครูจึงจำเป็นต้องจัดพื้นที่สำหรับเด็กได้ทำงานอย่างอิสระตามลำพังด้วย

5. การเคลื่อนไหวมาก – การเคลื่อนไหวน้อย (High Mobility – Low Mobility) การเคลื่อนไหวถือเป็นมิติหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการให้อิสระแก่เด็กในการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เคลื่อนไหวมาก จำเป็นต้องจัดเตรียมพื้นที่และวัสดุ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การวิ่ง การปีนป่าย และการขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น กิจกรรมที่เคลื่อนไหวน้อย มักเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องนั่งนิ่ง ๆ เช่น การฟังนิทาน การเล่นเกมตัดต่อ เป็นต้น การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี จำเป็นต้องคำนึงถึงความสะดวกของกิจกรรมทั้ง 2 อย่างดังกล่าว

6. ความเสี่ยง – ความปลอดภัย (Risk - Safety) ความจำเป็นของความเสี่ยงและความปลอดภัยในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็ก ถึงแม้ว่า ครูหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้สังเกตเห็นความสำคัญของการป้องกันเด็กจากอันตรายต่าง ๆ และการสอนเรื่องความปลอดภัยในชั้นเรียน เช่น การไม่เล่นของมีคม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ครูและผู้ปกครองจะต้องไม่มองข้ามความสำคัญของการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีความเสี่ยงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปีนป่าย การกระโดด และการเล่นชิงช้า

7. กิจกรรมกลุ่ม – กิจกรรมรายบุคคล (Large Group - Individual) ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการจัดกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมรายบุคคล ประสบการณ์กลุ่มใหญ่ เช่น การที่เด็กฟังนิทานเป็นกลุ่มใหญ่ร่วมกับเพื่อนประสบการณ์รายบุคคล เช่น การที่ครูอ่านนิทานกับเด็กเป็นรายบุคคล ประสบการณ์ทั้งสองชนิดถือว่าจำเป็นและมีคุณค่ามาก

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกอาคารเรียน ล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมที่ต้องเกี่ยวข้องกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงระดับวัย ความต้องการและความสนใจในการใช้งานของเด็กด้วยเสมอ ควรดูแลสภาพทั่วไปให้สดใส สวยงาม น่าสนใจสม่ำเสมอ เพราะสภาพแวดล้อมคือปัจจัยการพัฒนาที่สำคัญตลอดเวลาที่เด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน

การบริการด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

นอกจากโรงเรียนจะมีหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมแก่เยาวชนในวัยเรียนแล้ว ยังเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญมากของท้องถิ่น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ดังนี้

พนิจดา วีระชาติ (2542, หน้า 44 - 45) ให้ความหมายว่า การสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชน คือ การสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้นในแง่ที่สามารถค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ในเวลาเดียวกันก็ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน ถ้าจะให้ถึงจุดสุดยอดของการสร้างความสัมพันธ์ก็คือ “ทำให้ชุมชนรู้สึกที่โรงเรียนเป็นสมบัติของเขา”

สำหรับ พัทธภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 131) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลมารวมตัวอยู่ด้วยกัน โดยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง ในอาณาเขตท้องที่หนึ่ง ๆ โดยมีสภาพทางสังคมในฐานะสมาชิกของกลุ่มทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กันและกันตามบทบาทหน้าที่ของตน เป็นเหตุให้กลุ่มบุคคลนั้น ๆ ได้รับประโยชน์และความผาสุกร่วมกัน ส่วนสมาชิกชุมชน คือ บุคคลหรือกลุ่มคนที่ดำรงสถานภาพอยู่ในสังกัดหน่วยย่อยในสังคมใดสังคมหนึ่ง เช่น บ้าน วัด โรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรม สถานือนามัย ตลาด โรงมหรสพและที่ทำการของรัฐในระดับใดระดับหนึ่งในชุมชนนั้น ๆ ชุมชนของสถานศึกษาประกอบไปด้วย ครอบครัว โรงเรียน วัด และหน่วยงานทุกลักษณะในเขตพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา ส่วนชุมชนสัมพันธ์ คือ การที่สมาชิกชุมชนหนึ่งๆปฏิบัติต่อกันภายใต้สายใยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน หรือภายใต้บทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของหน่วยย่อยของสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อเป้าหมายในทางพัฒนา สร้างสรรค์ จรรโลงความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ทั้งในระดับบุคคลและระดับหน่วยย่อยนั้น

สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ซึ่งตั้งอยู่ด้วยความเชื่อ และความร่วมมือของประชาชน ดังนั้นโรงเรียนควรที่จะแสดงบทบาทการนำการเปลี่ยนแปลงใหม่สู่ชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งวิทยากรเป็นศูนย์พัฒนาให้ชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วย

ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กโดยเป็นศูนย์รวมแห่งความรัก ความผูกพันของครอบครัว ซึ่งครอบครัวหลายๆครอบครัว เมื่อรวมตัวกันเข้าจะกลายเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น ๆ การทำหน้าที่ของสถานพัฒนาเด็กจึงเป็นการพัฒนาครอบครัวและชุมชนโดยทางอ้อมอย่างลึกซึ้งไม่พ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญไว้ ดังนี้

พิทยาภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 132) ได้สรุปความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตามความคิดของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า ความสำคัญของงานชุมชนสัมพันธ์ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนเป็นไปโดยสะดวก
2. ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. ช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน
4. ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชนเพื่อประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบายของโรงเรียน
5. มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนอันจะเป็นการพัฒนาสังคมอีกประการหนึ่งเป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมในเรื่องการอยู่ร่วมกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม
6. เป็นการบริหารงานที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการอื่นอันจะเป็นผลดีต่อทางราชการ และองค์การ

ขณะเดียวกัน พิทยาภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 132) กล่าวว่า ความสำคัญของงานชุมชนสัมพันธ์มี 3 ประการ ดังนี้

1. ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับชุมชน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว
2. ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดแก่สถานพัฒนาเด็ก ทำให้ครอบครัวและชุมชนยอมรับและศรัทธาต่อสถานพัฒนาเด็ก

3. ช่วยให้สถาบันครอบครัวและชุมชนได้รับบริการทางวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนำความเจริญไปสู่สังคมและประเทศชาติสืบได้

สรุปได้ว่า การที่สถานศึกษาและชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้น จะก่อให้เกิดความเข้าใจในกันและกัน ทำให้การพึ่งพาอาศัย การเอื้อประโยชน์ในทรัพยากรต่างๆ ให้แก่กัน เป็นไปได้ง่ายขึ้น ต่างฝ่ายต่างทราบปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการของกันและกันสามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือ หรือวางบทบาทของแต่ละฝ่ายในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ได้อย่างเหมาะสมสนองตอบต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกด้วย

ขอบข่ายของความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

การสร้าง ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อทั้งสองฝ่ายจะก้าวไปยังจุดหมายเดียวกันในการฝึกอบรมเด็กทำได้หลายวิธี และไม่จำเป็นต้องเน้นวิธีเดียว แต่ควรใช้หลายวิธีสลับกันไป ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังนี้

พิทยาภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 134) กล่าวว่า งานชุมชนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ

(1) งานประชาสัมพันธ์ (2) การให้บริการชุมชน (3) การร่วมกิจกรรมของชุมชน (4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วม และ (5) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน

1. งานประชาสัมพันธ์

สถานศึกษาปฐมวัยในฐานะหน่วยงานที่ให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้แรกๆ ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังความรู้ ความรู้สึก ความคิด บุคลิกภาพและพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาทของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง และปูพื้นฐานการรับรู้ในการทำงานร่วมกันแก่ชุมชน ในการจัดการศึกษาแก่เด็ก และเมื่อได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชนแล้วยังมีหน้าที่ที่จะต้องรายงานผลการดำเนินงานที่รุดหน้าไปในแต่ละช่วงเวลาให้ชุมชนได้ทราบด้วย

ในทางปฏิบัติการแล้ว การประชาสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่แนะนำ ประกาศให้บุคคลทั่วไปได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว ข้อมูล ข้อเท็จจริงของการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะก่อให้เกิดทัศนคติ ความเข้าใจ การยอมรับในข้อเท็จจริงนั้นอย่างถูกต้องต่อไป จากการวิเคราะห์เอกสารและประสบการณ์เชิงปฏิบัติจริงในสถานศึกษาปฐมวัยในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา สรุปขอบข่ายงานประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1.1 การประชุมปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนใหม่ ควรจัดในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ของทุกปีการศึกษา เพื่อชี้แจงถึงแนวทางจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการปฏิบัติของผู้ปกครองและเด็กในการมาโรงเรียน ควรแจกคู่มือผู้ปกครองให้ผู้ปกครองทุกคน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแนะนำผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทุกคนให้ผู้ปกครองรู้จัก เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 การประชุมประจำภาคเรียน เป็นการจัดประชุมปลายภาคเรียน โดยเชิญผู้ปกครองมารับทราบผลการดำเนินงานระยะครึ่งปีของทางโรงเรียน และรับผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ควรจัดประชุมกลุ่มใหญ่และแยกกลุ่มย่อยในช่วงหลังเพื่อพบกับครูประจำชั้นและซักถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาเด็กแต่ละคนอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเอง

1.3 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว จุลสาร ที่ส่งตรงถึงผู้ปกครองเด็กทั่วถึงทุกคน สื่อสิ่งพิมพ์แต่ละฉบับต้องมีเนื้อหาครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ประสิทธิภาพและกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ของเด็ก

3.2 กิจกรรมเสนอแนะผู้ปกครองให้เล่นกับลูกที่บ้าน

3.3 รายการอาหารประจำสัปดาห์

3.4 ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง

1.4 ป้ายประกาศ แจ้งข่าวสาร จัดทำในรูปของแผ่นป้ายโดยให้ตั้งไว้หน้าโรงเรียน บริเวณที่ใช้ในการรับส่งเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นข่าวสารได้ชัดเจน ควรเสนอข่าวสารแนวกระชับที่มีใจความสั้น ๆ แต่อ่านได้เข้าใจในเวลาจำกัด ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังนี้

ขณะที่ รัศมี ดันเจริญ (2542, หน้า 198) กล่าวว่า เนื้อหาที่ควรติดไว้ป้ายประกาศ ประกอบด้วย กำหนดการเปิดรับสมัครนักเรียนใหม่ ปฏิทินที่ผู้ปกครองต้องเข้าร่วมกิจกรรมตลอดมา นำเสนอคราวละ 1 กิจกรรม กำหนดการของงานโครงการของชุมชน กิจกรรมเด่นในรอบสัปดาห์ ข่าวกิจกรรม ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก ข้อความต้อนรับ หรือประมวลภาพถ่าย กิจกรรมสำคัญของโรงเรียน เป็นต้น

2. การให้บริการแก่ชุมชน

การให้บริการแก่ชุมชน เป็นการทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ได้รับความสะดวกสบาย หรือได้รับการตอบสนองความต้องการจนเกิดความพึงพอใจ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

นอกจากนี้ พิทยาภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 136) ได้สรุปความหมายของการให้บริการ แก่ชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวถึงขอบข่ายของการให้บริการแก่ชุมชนว่า ประกอบด้วย การให้บริการ 3 ด้าน ดังนี้

1. การให้บริการทางวิชาการ
2. การให้คำแนะนำหรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน
3. ให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์

นอกจากนี้ รัศมี ดันเจริญ (2542, หน้า 201-205) กล่าวว่า การให้บริการวิชาการ แก่ชุมชนนั้น ประกอบด้วย 5 ประการ

1. ด้านความรู้พื้นฐาน ได้แก่ ความรู้ด้านหนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น
2. ด้านการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว เช่น ความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และความรู้การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและโภชนาการ การเลี้ยงเด็ก การวางแผนครอบครัว
3. ด้านการพัฒนาชุมชน เช่น การปกครองท้องถิ่น การสหกรณ์ โครงการและกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน
4. ด้านอาชีพ ได้แก่ ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในชุมชน
5. ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

3. การร่วมกิจกรรมของชุมชน

การร่วมกิจกรรมของชุมชนแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน ประการสำคัญ ประการหนึ่ง คือ การที่คนในชุมชนมีการเกาะกลุ่มรวมตัวกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่าง เหนียวแน่น มีการผลัดเปลี่ยนกันในการเป็นผู้ให้และผู้รับทั้งโดยมีการร้องขอและไม่มี ในขณะที่ชุมชนเป็นผู้ให้แก่สถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ให้แก่ชุมชนด้วย เช่น ให้ความคิด ให้ความรู้ ให้ความสนับสนุนทรัพยากรที่ชุมชนไม่มีและต้องการ จากการสังเคราะห์เอกสารและประสบการณ์ ในการร่วมกิจกรรมของชุมชนสามารถสรุปหมวดหมู่ของการร่วมกิจกรรมของชุมชนได้ ดังนี้

3.1 กิจกรรมการพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน ได้แก่ การร่วมการแสดง เพื่ออนุรักษ์ป้องกัน ไข้เลือดออก การพัฒนาสาธารณสถานในชุมชนและปลูกต้นไม้ในชุมชน

3.2 ร่วมงานประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน และศาสนกิจต่างๆ เช่น บริจาคทรัพย์ ร่วมตักบาตรเทโว ห่อเทียนเข้าพรรษา แห่เทียน และถวายเทียนเข้าพรรษา ร่วมทำบุญเมืองอุปสมบทหมู่ งานกฐิน ผ้าป่า งานเทศกาลของท้องถิ่น เช่น งานบวชป่า งานลอยกระทงปี การแข่งเรือ ตลอดจนร่วมแสดงบทบาทในงานมงคลและอมงคลต่าง ๆ

3.3 ร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชาติ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันชาติ วันจักรี
วันรัฐธรรมนูญและวันปืยมหาราช

3.4 การเอาทรัพยากรของสถานศึกษาไปร่วมสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน
เช่น โสตทัศนูปกรณ์ วงอังกะลุงอนุบาล เต้นท์ โต๊ะ เก้าอี้

4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วม

การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษานั้น จะต้องเตรียมการ
ภายในสถานศึกษาเองให้ดีพอที่จะรองรับการเข้ามาของชุมชนเพื่อให้เกิดความชัดเจนในบทบาท
หน้าที่ของแต่ละฝ่าย ว่างานหลักและงานสนับสนุนนั้นแบ่งกันที่ใด และเข้ามาสอดคล้องกันอย่างไร
ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวทางการให้มีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

สุมาลี คุ่มชัยกุล (2544, หน้า 17-18) กล่าวว่า แนวทางและวิธีการในการนำไปสู่
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น ต้องสร้างการประสานงานและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร
เพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในบทบาทหน้าที่ของทางโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ดังนี้

1. ออกแบบและวางแผนกิจกรรมโดยมีช่องทางให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมไว้
อย่างชัดเจน
2. ประสานความเข้าใจในแผนงาน และกิจกรรมการดำเนินงานไปยังชุมชน โดยใช้
การสื่อสาร 2 ทาง ให้แน่ใจว่าการสื่อสารนั้นมีความชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้โดยไม่
สับสน โดยตั้งข้อสังเกตว่า “ข้อมูลที่ได้จากโรงเรียนมักเป็นข้อมูลที่สร้างความสงสัยอยู่เสมอ”
เพราะมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้

3. ควรฝึกให้ครูมีการเตรียมพร้อมต่อการเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า ในการทำงาน
ร่วมกับชุมชน เป็นนักสังเกต เป็นผู้ฟังที่ดีหลีกเลี่ยงการแทรกแซงการมีส่วนร่วม เพื่อให้ชุมชน
มีความมั่นใจในการเข้ามามีส่วนร่วม

4. ครูต้องมีทักษะในการประเมินประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมอันจะนำไปสู่
การพัฒนาคุณภาพของกิจกรรมต่อไปในอนาคต ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังนี้

สุมาลี คุ่มชัยกุล (2544, หน้า 18) กล่าวว่า ครูควรใช้วิธีเก็บข้อมูลที่เป็นธรรมชาติ
ควรฝึกให้รู้จักการสังเกต รู้วิธีการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลร่วมกับผู้ปกครองเพื่อการประเมิน
การมีส่วนร่วม และชี้้นำการพัฒนาในระยะต่อไป

5. การมีส่วนร่วมของชุมชน

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา มีนักวิชาการศึกษาได้สรุป
เกี่ยวกับดำเนินการได้ดังนี้

5.1 การให้ชุมชนมาเยี่ยมชมโรงเรียน โดยทางโรงเรียนทำหนังสือเชิญชวนและแนบตารางแสดง วัน เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กแต่ละชั้นเรียน หรือแสดงตารางเวลาว่างของครูหรือผู้บริหารไว้ด้วย เพื่อการพบปะสนทนา สร้างความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมของโรงเรียนให้มีความชัดเจนขึ้น

5.2 การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 8 วรรค 2 กล่าวถึงเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาและในมาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังกัดอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญา และวิทยาการ ต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน และมาตรา 40 เรื่องการจัดการศึกษา ปฐมวัยได้กำหนดให้คณะกรรมการและผู้บริหารเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยแต่ละโรงเรียนต้องมี คณะกรรมการสถานศึกษา ทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา กรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ และเลขานุการสำหรับโรงเรียนเอกชน ซึ่งกำหนดให้เป็นนิติบุคคล ต้องมีคณะกรรมการบริหาร สถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทน องค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับบทบาทของคณะกรรมการนั้น มีบทบาทในการร่วมตัดสินใจ กำหนดนโยบายให้ความเห็นชอบในการตัดสินใจของสถานศึกษา และกำกับให้ผู้บริหารปฏิบัติตามนโยบาย หลักเกณฑ์หรือข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานศึกษา แต่ผู้บริหารมีหน้าที่บริหารรับผิดชอบตัดสินใจดำเนินงานของตน หรืออาจร่วมกันจัดตั้งสมาคมครู ผู้ปกครอง หรือชมรมผู้ปกครอง ทำหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย ก็ได้

5.3 การร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา เป็นการเชิญชวนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กิจกรรมที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้น เช่น กีฬาสี งานวันพ่อ วันแม่ กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ งานประจำปี กิจกรรมวันปิดภาคเรียน พิธีมอบประกาศนียบัตร งานวันเกิดของโรงเรียน เป็นต้น ลักษณะการมี ส่วนร่วมขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดงาน ชุมชนอาจร่วมเป็นกรรมการจัดงาน ร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้ การสนับสนุนปัจจัยการดำเนินงาน หรือจำหน่ายและบริการอาหาร เป็นต้น

5.4 การร่วมดำเนินงานสถานศึกษา กิจกรรมของสถานศึกษารอบคลุมงานบริการ 6 งาน ซึ่งชุมชนอาจเข้าร่วมดำเนินงานด้วยตามความถนัดหรือตามโอกาสเหมาะสม เช่น เป็นอาสาสมัครผู้ช่วยครู งานการเงินและงบประมาณ งานธุรการ งานสุขภาพอนามัย งานสวัสดิภาพ และความปลอดภัย เป็นต้น

5.5 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์เรียนรู้ ชุมชนอาจเข้าร่วม สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กโดยมอบวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติให้ เช่น เครื่องมือทดลอง อุปกรณ์ทดลองจากธรรมชาติ พืชผัก ผลไม้ วัสดุจากงานหัตถกรรมของชุมชน เช่น ดอก เศษไม้ จากงานแกะสลัก เศษผ้าจากศูนย์ถักทอ ดินสำหรับปั้นประเพณีเซรามิก เป็นต้น นอกจากสนับสนุน วัสดุดิบแล้ว อาจหมายรวมถึงการสนับสนุนครูจากชุมชน เพื่อทำการฝึกสอนถ่ายทอดงานภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้แก่เด็ก ในลักษณะกิจกรรมเสริมหลักสูตร กรณีที่โรงเรียนจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น ทักษะศึกษา แหล่งเรียนรู้ในและนอกชุมชน หรือจัดแสดงดนตรี ช่วยเหลือดูแลเด็กหรืออำนวยความสะดวกด้าน สถานที่ ให้การต้อนรับดูแลวิทยากร บริการน้ำดื่ม หรือร่วมแสดงด้วยตามความประสงค์

การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน จะเป็นการเติมเต็มช่องว่างในศักยภาพที่ขาดหายไป ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษา ให้งานมีความสมบูรณ์และการบริหาร การศึกษามีคุณค่า มีความหมาย เป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในระดับที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ

การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน

การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน คือการดำเนินกิจกรรมโครงการของสถานศึกษา ที่เอื้ออำนวยให้สถานศึกษาและหน่วยงานตลอดจนบุคคลในชุมชนมีสัมพันธ์ภาพและสืบสาน ความสัมพันธ์ต่อกันอย่างต่อเนื่องด้วยดี การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนมีประโยชน์ ดังนี้

1. สร้างเจตนาที่ดีของชุมชนต่อสถานศึกษา
2. ชุมชนยอมรับในคุณค่าของตนต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา
3. ชุมชนมีความรู้ที่ถูกต้องในการร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเด็ก
4. ชุมชนเข้าใจหลักการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง
5. ชุมชนได้รู้จักและทำความเข้าใจกับสื่อการเรียนรู้และช่วยพัฒนาเด็กได้

แนวทางการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน

สำหรับแนวทางการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ ดังนี้

พิทยาภรณ์ มานะจุติ (2549, หน้า 141) ได้สรุปแนวทางการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวว่า แนวทางการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษามี 4 แนวทาง คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์โดยสื่อบุคคล 2) สร้างความสัมพันธ์โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ 3) สร้างความสัมพันธ์โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ 4) สร้างความสัมพันธ์โดยใช้สื่อกิจกรรม ดังจะได้อธิบายถึงแนวทางดังกล่าวในรายละเอียดดัง ต่อไปนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์โดยสื่อบุคคล เป็นการให้ทรัพยากรบุคคลของทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ปฏิบัติการเชื่อมโยงสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

1.1 การเยี่ยมชมชุมชน โดยคณะครูหรือผู้แทนจากโรงเรียน การไปเยี่ยมแต่ละครั้งต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น ไปเก็บข้อมูลความต้องการ ความคิดเห็น แนวคิดในการพัฒนาโรงเรียน หรือไปสอบประวัติของเด็ก หรือเพื่อเรียนรู้ชีวิตของชุมชนและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเชิงลึก หลักในการเยี่ยมชมชุมชนคือ

1.1.1 ต้องคำนึงถึงเวลาที่สะดวกของทั้งผู้ไปเยี่ยมและผู้ถูกเยี่ยม

1.1.2 กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมเพียงพอในการพบปะสนทนากัน

1.1.3 เป็นเวลาที่จะได้พบสมาชิกกลุ่มใหญ่หรือรายกรณี ตรงตามจุดมุ่งหมาย

ในการเยี่ยมชมชุมชน

1.2 การเขียนแบบฉุกเฉิน กรณีที่ชุมชนประสบเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุ เช่น อุทกภัย วาตภัย หรืออัคคีภัย ควรส่งตัวแทนไปเยี่ยมเยียนเพื่อให้ความช่วยเหลือในระยะต้น เป็นการให้กำลังใจและแสดงความเห็นอกเห็นใจ หรือการออกเยี่ยมตามความเหมาะสม

2. การสร้างความสัมพันธ์โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว แผ่นพับ จุลสาร บันทึกการพัฒนาเด็กของครู และหนังสือโต้ตอบภายนอกหน่วยงาน และป้ายนิเทศต่าง ๆ

3. การสร้างความสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อีเมล วิทยุชุมชน Web Site เสียงตามสายในชุมชน และใช้โซเชียลมีเดียอื่น ๆ

4. การสร้างความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรม เช่น การจัดประชุม การจัดค่ายกลางวัน

กีฬาสัปดาห์ หรือการปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนใหม่ มีการเสนอแนะวิธีการจัดกิจกรรมไว้ ดังนี้

4.1 การประชุมกลุ่ม ทางสถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้ได้อภิปรายเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและสถานศึกษาทุกภาคเรียน ในการประชุมนั้น ผู้บริหารหรือครูควรทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และประสานให้เกิดการประชุมเท่านั้น ส่วนรูปแบบดำเนินการประชุม ควรให้ชุมชนเป็นผู้ออกแบบ ดำเนินรายการ ด้วยเหตุที่ว่าตัวแทนชุมชนทุกคนมีความคิด มีเหตุผล ควรจัดเวลา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ให้ตามความจำเป็น

4.2 การจัดกลุ่มเพื่อให้ความรู้ ทางสถานศึกษาควรคำนึงถึงการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อจะได้นำไปพัฒนาเด็กร่วมกัน ควรจัดหาวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้แก่ครูและผู้ปกครอง เช่น การทำอาหารสำหรับเด็กโดยเชียววิทยากรจากชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ เช่น การทำขนมจากพืชสมุนไพร การประดิษฐ์ของเล่นประเภทตุ๊กตา ธรรมชาติเพื่อการครองชีวิตหรือการแก้ปัญหาเด็กอัจฉริยะ เป็นต้น

4.3 การจัดกิจกรรมสังสรรค์ เช่น ค่ายกลางวัน ค่ายครอบครัวหรือนันทนาการ ในรูปแบบอื่น ๆ ทางสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมในลักษณะข้างต้นบ้าง โดยให้ครอบครัวและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสมัครใจ เพื่อจะฝึกสมาชิกชุมชนรู้จักการใช้ชีวิตร่วมกัน มีการแบ่งปันขนมและอาหารต่อกันเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน สนุกในการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น แข่งขันเล่นเกมระดับครอบครัว และระดับหลาย ๆ ครอบครัว

การสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศึกษากับชุมชนนั้น เป็นงานที่ทำให้สถานศึกษามีความกลมกลืนกับชุมชน สามารถดำเนินบทบาทหน้าที่ของตนอยู่ในสังคมได้ ในฐานะหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งที่มีความสำคัญจะขาดเสียมิได้ในชุมชนนั้น ๆ สถานศึกษาสามารถสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนได้โดยใช้บุคลากรในสถานศึกษาทุกกลุ่มหรือให้คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและนักเรียนเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ในทุกลักษณะวิธีการ โดยเฉพาะในยุคที่โลกไร้พรมแดนสามารถใช้สื่อสมัยใหม่ เทคโนโลยีอุปกรณ์และกิจกรรมแนวใหม่ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้หลากหลายเพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า การบริการความสัมพันธ์ เป็นงานที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาศัยใช้ชีวิต และมีหน้าที่อยู่ภายใต้สถาบันสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกันสร้างสรรค์สายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อการสานต่อไปถึงความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนนั้น ต้องเริ่มจากการสร้างเจตคติที่ดีต่อกันก่อนแล้วจึงประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักในความสัมพันธ์นั้น เมื่อทุกฝ่ายมีความตระหนัก การประสานความร่วมมือในการร่วมงานกันภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรย่อมจะนำพาสู่การร่วมกัน

คิดร่วมกันพัฒนาจนงานก้าวสู่เป้าหมายได้ลุล่วง การบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ เช่น การประชุม แจกข่าวสาร ประกาศ การให้บริการแก่ชุมชน เช่น การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการให้บริการด้านการศึกษาและปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น การร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น บำเพ็ญประโยชน์ ร่วมงานประเพณี ร่วมกิจกรรมวันสำคัญ นำทรัพยากรของสถานศึกษาไปใช้ การให้ชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การเยี่ยมชมโรงเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ร่วมดำเนินการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยผ่านสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการศึกษาในระดับปฐมวัยไว้ดังนี้

อุดม สิงห์คำฟู (2536) ได้ศึกษาความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลระหว่างรัฐและโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนอนุบาลของรัฐที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นตัวอย่าง แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียนสาธิตราชภัฏเชียงใหม่และโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ มีความพร้อมทุกด้าน ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ตลอดจนบุคลากร จึงสามารถจัดการศึกษาได้ตามหลักการเป็นส่วนใหญ่ และโรงเรียนของรัฐอีกประเภทหนึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดเทศบาล และโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนเหล่านี้มีข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร อาคารสถานที่ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ โดยเฉพาะวัสดุ อุปกรณ์ที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้กับเด็กตามหลักการจัดการอนุบาลดังกล่าว จึงทำให้การจัดการศึกษามีลักษณะเน้นการสอนเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนเอกชนที่ศึกษามีบุคลากร อาคารสถานที่ ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนสมบูรณ์กว่า เพราะเนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะดีต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จึงมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อสนองเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยมีการเน้นการสอนหนังสือเป็นอย่างมาก ซึ่งรวมทั้งการสอนภาษาอังกฤษให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ก็เพราะมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนมากกว่า

สำหรับ สมจิต อุดมจรัสเดช (2537) ได้ศึกษาสภาพและการบริหารงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอาคารเรียนส่วนมากเป็นอาคารเรียนถาวร ห้องเรียนมีลักษณะเป็นห้องโถง มีแสงสว่าง อากาศถ่ายเทดีพอสมควร การจัดห้องเรียน ห้องนอน ห้องกิจกรรมอยู่ในห้องเดียวกัน เนื่องจากทางศูนย์ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน

ต่อมา นิสามณี ผลธัญญา (2539) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่าการกำหนดปรัชญาและแนวนโยบายของโรงเรียนมีความชัดเจนและเหมาะสมที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยการจัดทำแผนโครงการให้สอดคล้องกับปรัชญาและแนวนโยบายของโรงเรียนและกำหนดแนวนโยบายให้สอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียน ส่วนการจัดกิจกรรมประสบการณ์ของโรงเรียนเป็นที่ยอมรับมากสำหรับผู้ปกครอง เพราะมีการบันทึกการสอนและตารางกิจกรรมประจำวันครบตามหน่วยการสอนและการจัดประสบการณ์ อีกทั้ง ยังนำปรัชญาและแนวนโยบายมากำหนดการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน โดยมุ่งพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกายและอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอีกด้วย ส่วนด้านงานกิจกรรมนักเรียนมีความเห็นว่าการมีบริการน้ำดื่ม, อาหารที่ถูกสุขลักษณะและหลักโภชนาการและมีการจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน อีกทั้งควรกำหนดมาตรฐานแนวการปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือและป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยแก่นักเรียนทุกคน ส่วนด้านงานการบริหารบุคลากร มีความเห็นว่าการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรให้ปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่ง ควรจัดทำทะเบียนประวัติ ของบุคลากรไว้เป็นหลักฐาน มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานโดยจัดให้มีฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบให้เหมาะสมกับขนาดของสภาพของโรงเรียนและการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งบุคคล ตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนอย่างชัดเจน ส่วนด้านงานบริหารธุรการ – การเงิน มีความเห็นว่าการควบคุมและตรวจสอบบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างรัดกุม โดยจัดให้มีระบบการเงินและบัญชีที่เหมาะสมเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการวางแผนและจัดทำงบประมาณรายรับ- รายจ่ายของโรงเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนงานด้านการบริหารงานอาคารสถานที่มีความเห็นว่าการดูแลอาคารเรียนและอาคารประกอบให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี มีความแข็งแรงมั่นคง อีกทั้ง ยังมีการกำหนดระบบและมาตรการในการดูแลพื้นที่และบริเวณให้มีสภาพดีอยู่เสมอ

ส่วน พิมพา ตามี (2540) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกมภัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนวางแผนปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ปรับปรุงอาคารเรียน จัดกิจกรรมกีฬา จัดสภาพแวดล้อม ต้องการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อ

การดำเนินงาน ร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนและร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียนมีการร่วมประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กนักเรียน อีกทั้ง ยังต้องการร่วมเป็นวิทยากรพิเศษสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นแหล่งความรู้สถานประกอบการ ต้องการเยี่ยมชมการแสดงผลงานของนักเรียนต้องการทราบความก้าวหน้าของนักเรียน ต้องการให้โรงเรียนปรับปรุงห้องน้ำ ก๊อกน้ำ กำจัดขยะ ปรับปรุงสนามกีฬา สนามเด็กเล่น ถนนในโรงเรียน และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับอาหารกลางวัน งานประเพณี กิจกรรมกีฬา ดูแลสุขภาพอนามัยของนักเรียนและต้องการได้รับการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ฝึกอบรมวิชาชีพ และบริการด้านสุขอนามัย

ในปีต่อมา ศรีไพร ตาอินทร์ (2541) ได้ศึกษา แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้ปกครองมีความเห็นว่า ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมมาก สำหรับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในความคิดของครูและผู้ปกครองมีดังนี้ โรงเรียน ไม่มีระดับปฐมศึกษา การเรียนการสอนด้านวิชาการของโรงเรียนทำให้เด็กสอบเข้าโรงเรียนที่มีระดับประถมศึกษาไม่ได้ มีการขึ้นค่าเล่าเรียนทุกปี พื้นที่บริเวณโรงเรียนแคบ ครูบางคนขาดความชำนาญในเทคนิคการสอน บางคนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ครูทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีจากผู้ปกครอง อุปกรณ์และสื่อการสอนมีน้อยทำให้ไม่สะดวกในการนำไปใช้ แบบทดสอบความพร้อมบางข้อไม่ชัดเจน ทั้งภาพและตัวหนังสือทำให้เด็กไม่เข้าใจ ครูและผู้ปกครองมีโอกาสพบปะกันน้อยเกินไป ปรารถนา-ส่งนักเรียนมีน้อยเกินไป

พร้อมกันนี้ พัทธภรณ์ รุ่งวิทยา (2541) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนศิริศึกษาอยู่มากและมากเกือบทุกด้าน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

- (1) จัดการศึกษาเพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถ อ่าน เขียน คิดคำนวณคล่องโดยมุ่งเน้นวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ (2) จัดบริการเรื่องสุขภาพอนามัยนักเรียนอาหารกลางวันถูกหลักโภชนาการและบริการรถโรงเรียน (3) จัดครูที่มีความสามารถในการสอนมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบรักและเมตตาเด็ก

ขณะที่ สุรสิทธิ์ แก้วใจ (2541) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ผู้ปกครองนักเรียนใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา พบว่า เกณฑ์การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านวิชาการ ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคม และสติปัญญา (2) ปัจจัยด้านอาหารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ โรงเรียนมีบรรยากาศแห่งความอบอุ่น ปลอดภัย จัดครูเวรรับ-ส่งนักเรียนเข้า-ออก โรงเรียน (3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครู ได้แก่ โรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกดี มีความรู้

ความสามารถ มีวิสัยทัศน์มุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนและครูมีความรู้ ความสามารถในการสอน มีความสามารถในการแก้ปัญหา (4) ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการเรียน ได้แก่ โรงเรียนยินยอมให้ผู้ปกครองผ่อนชำระค่าเล่าเรียนได้ (5) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ ได้แก่ โรงเรียนจัดให้มีการบริการด้านสุขภาพอนามัย เช่น มีแพทย์ พยาบาล ตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (6) ปัจจัยด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่มีนักเรียนจบการศึกษาสามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ (7) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ โรงเรียนที่ผู้ปกครองสามารถเยี่ยมชมหรือขอพบครูได้ตลอดเวลาทำการของโรงเรียน (8) ปัจจัยด้านระยะทางบ้านกับ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเอกชนที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน (9) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัวเพียงพอกับค่าธรรมเนียมและค่าเล่าเรียนที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชน

ในขณะเดียวกัน วิโรจน์ นู่อำหมัด (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนกรุงเทพมหานครคริสเตียนวิทยาลัย พบว่า ผู้ปกครองมีการตัดสินใจมากที่สุด ดังนี้ (1) ด้านโรงเรียนที่ดี ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของโรงเรียนต้องสะดวกในการรับส่งนักเรียนเป็นเส้นทางผ่านของผู้ปกครอง มีการจัดสถานที่ภายในโรงเรียนเป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ (2) ด้านวิชาการ ได้แก่ โรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่เป็นภาระของผู้ปกครองในการหาที่เรียนใหม่ให้แก่บุตรหลาน นอกจากนี้โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นผู้นำแก่นักเรียนที่กล้าแสดงออกและโรงเรียนมีการรายงานผลความก้าวหน้าเรื่องการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (3) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จำนวนห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนเพียงพอปลอดโปร่งไม่มีเสียงรบกวน โอ้อ และทันสมัย (4) ด้านบริการ ได้แก่ การปลูกฝังให้นักเรียนมีการจัดการดูแลเรื่องความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียน (5) ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน (6) ด้านตัวครู ได้แก่ คุณวุฒิและประสบการณ์ของครู วัยวุฒิที่ครูสอนในแต่ละระดับชั้น (7) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การที่โรงเรียนให้ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของโรงเรียน ผ่านทางสื่อมวลชนและนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาของโรงเรียน

ในปีต่อมา สายชน หมวกเหล็ก (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสระบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมากที่สุด คือ (1) ปัจจัยเกี่ยวกับครู ได้แก่ ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนและให้การบ้านสม่ำเสมอ (2) ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทางการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้เด็กเขียน คิดคำนวณได้ (3) ปัจจัยเกี่ยวกับการบริการอาหารและสุขภาพ

ได้แก่ การจัดบริการอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่สะอาดถูกหลักโภชนาการและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน (4) ปัจจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนช่วยเหลือผู้ปกครองโดยการแบ่งชำระค่าเทอมได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสม (5) ปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้ง ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งที่สะดวกในการเดินทางรับ-ส่ง และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีกลิ่นเสียงหรือสิ่งที่เป็นอันตรายอยู่ข้างเคียง สำหรับปัจจัยการบริการอื่น ๆ ได้แก่ สระว่ายน้ำและห้องนอนปรับอากาศ มีผลต่อการตัดสินใจน้อยกว่า 5 ปัจจัย ดังกล่าวข้างต้น

สำหรับ บุญประครอง ไม้เจียว (2543) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลือกโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครของผู้ปกครอง พบว่า (1) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนที่มีอาคารแข็งแรง มั่นคงปลอดภัย รองลงมาคือ พิจารณาอุปกรณ์การเรียน ของเล่นเหมาะสมกับวัยและการพัฒนาการของเด็ก (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนรัฐบาลที่เน้นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา รองลงมาพิจารณาโรงเรียนที่จัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัย และการพัฒนาการของเด็ก (3) ด้านบุคลากรและการบริหาร ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนอนุบาลที่มีครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส สุภาพเรียบร้อย รองลงมาครูผู้สอนใจดี ใจเย็น และมีความมั่นคงทางอารมณ์ (4) ด้านการจัดสวัสดิการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนอนุบาลรัฐบาลที่มีบริการจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยจากสาร เชื้อปน รองลงมาพิจารณาการจัดให้มีครูดูแลความปลอดภัยของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน

ทางด้าน ยุพิน จันทร์สุขสถิต (2545) ได้ศึกษาเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลของผู้ปกครองในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า เกณฑ์การในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลของผู้ปกครองในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่ใช้มากที่สุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง การจัดประสบการณ์ การวัดผลโดยสังเกต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน ครูผู้สอนเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งด้านร่างกายและกิริยา มารยาท บริเวณโรงเรียนและห้องเรียนสะอาด ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่มากที่สุด มีห้องครัวและโรงอาหารให้นักเรียนเป็นสัดส่วน การแจ้งข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ขณะที่ ینگันุช พันธนิกุล (2546) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาโดยคาดหวังมากในด้าน (1) การประเมินผลนักเรียนโดยภาพรวม ได้แก่ การนำผลประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเด็ก การใช้แฟ้มสะสมงาน และการสัมภาษณ์ ยกเว้นการสังเกต

พฤติกรรมของเด็ก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง (3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ การใช้ห้องเรียน ห้องนอนแยกต่างหาก การติดเครื่องปรับอากาศในห้องเรียน และการมีเรือนไม้แบบไทย (4) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ที่บ้าน การจัดการเรียนเสริมทักษะให้แก่เด็ก (5) ด้านอื่น ๆ ได้แก่ ต้องการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี และมีความมุ่งมั่นในอารมณ์ จัดอบรมผู้ปกครองในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรหลานที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ และควรมีการจัดกีฬาภายในโรงเรียน

ต่อมา กุลยา นังคลาภิวัฒน์ (2548) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเบญจมาศ จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญของงานทั้ง 6 งาน ประกอบด้วย งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ชุมชน เนื่องจากงานในแต่ละงานมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ตลอดจนให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน และเน้นให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

พร้อมกันนี้ เหมือนฝัน สุวรรณศรี (2548) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดศึกษาของโรงเรียนอนุบาลวิไลวัลย์ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองคาดหวังมากในการให้โรงเรียนจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก สำหรับความคาดหวังเกี่ยวกับบุคลากร พบว่า ผู้ปกครองคาดหวังมากที่ครูความรัก เอาใจใส่และเข้าใจเด็กในส่วนความคาดหวังเกี่ยวกับด้านอาคารสถานที่ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังมาก เรื่องอาคารสถานที่ที่มีความแข็งแรง และปลอดภัย รองลงมาคือ มีสนามเด็กเล่น รวมทั้งเครื่องเล่นที่มีความเพียงพอและมีความปลอดภัย ทางด้านกิจการนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองคาดหวังมากในเรื่องการจัดบริการน้ำดื่ม อาหารกลางวัน และอาหารว่างที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ รองลงมาคือ สนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกตามความรู้ความสามารถ และการจัดบริการดูแลสุขภาพเด็ก เช่น การฉีดวัคซีน ป้องกันโรค การดูแลสุขภาพฟัน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน พบว่า ผู้ปกครองคาดหวังมากให้ครูและผู้ปกครองเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการ การเรียนรู้ รองลงมาคือ ความคาดหวังมากที่ให้โรงเรียนแจ้งข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนต่อผู้ปกครอง

สำหรับ จรรยา ดวงสร้อย (2549) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า (1) การจัดหลักสูตร ต้องการให้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญามากที่สุด รองลงมาคือด้านอารมณ์

จิตใจ ด้านสังคมและร่างกาย บุรณาการให้เด็กเรียนรู้หลายทักษะในแต่ละกิจกรรม สร้างพื้นฐานในการศึกษาต่อระดับประถมศึกษา (2) การจัดสภาพแวดล้อม ต้องการให้ภายในห้องเรียนมีความสะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเท มีแสงสว่างและพื้นที่ใช้สอยเพียงพอ ติดมุ้งลวดกันยุง แลงมีมุมประสบการณ์ต่าง ๆ (3) ครูผู้สอน ต้องการให้มีวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย ใจเย็น รักเด็ก อารมณ์ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบ มีกิริยามารยาทเรียบร้อย (4) การจัดสภาพแวดล้อม ต้องการให้จัดสถานที่ให้ตอบสนองความต้องการของเด็ก จัดเครื่องเล่นสนามไว้ในที่ร่ม มีสนามหญ้าไว้ให้เด็กออกกำลังกาย ไม่ควรเลี้ยงสัตว์ปีกในบริเวณโรงเรียน เพราะกลัวโรคระบาดไข้หวัดนก (5) ประเมินผลพัฒนาการ ต้องการให้ประเมินเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกันในสังคม การอ่าน เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การคิดคำนวณ การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและต้องการให้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินพัฒนาการเด็กและรายงานผลการประเมินให้ทราบเดือนละ 1 ครั้ง

นอกจากนี้ กุลกานต์ เล็กสกุล (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้บ้านเป็นอันดับแรก ส่วนด้านการเรียนการสอน ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่เน้นการเตรียมความพร้อมในทุกด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญามากกว่าโรงเรียนที่เน้นการอ่านเขียน ทำเลข เพื่อสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่มีแต่ระดับชั้นอนุบาลโดยเฉพาะ มากกว่าโรงเรียนที่มีระดับชั้นอนุบาลและประถม สำหรับด้านการบริการผู้ปกครองคำนึงอรรถประโยชน์ของผู้สอนมากกว่าผู้บริหารหรือพี่เลี้ยง ขณะที่ด้านการจัดสวัสดิการ ผู้ปกครองพิจารณาโรงเรียนที่มีบริการอาหารกลางวัน อาหารว่างและนมให้เด็ก โดยเน้นให้เด็กได้รับอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยจากสารปนเปื้อน

จากการศึกษาเอกสาร และการศึกษาที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมในแง่ของการบริการให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองในการดูแลเด็กและส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีวิธีการดำเนินงาน มีกฎ ระเบียบต่าง ๆ ในการจัดแตกต่างกันไป โดยมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันอีกด้วย เช่น ชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิธีการของการจัดบริการในแต่ละแห่งและขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการบริการทางการศึกษา

ของโรงเรียนอนุบาลสุริยวรรณ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ
ของการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียนและ
สามารถอำนวยความสะดวกต่อการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาและพัฒนาศักยภาพของ
โรงเรียนอนุบาลต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved